

Nr 3.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 455) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst m. m.

Genom en den 15 januari 1954 dagtecknad proposition nr 45, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av stadsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) L a g

angående upphävande av lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst.

Härigenom förordnas, att lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst skall upphöra att gälla vid tidpunkt, som Konungen bestämmer; dock att lagen även därefter skall äga tillämpning beträffande den som omedelbart före nämnda tidpunkt antingen uppbar emeritilön enligt lagen eller ock innehar sådan i lagen avsedd tjänst, varmed icke är förenad rätt till tjänstepension enligt bestämmelser meddelade av Konungen.

2) L a g

angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Härigenom förordnas, att 6 §¹ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

¹ Senaste lydelse, se 1951: 571.

Gällande lydelse:

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas

dels kostnad för beredande jämlikt lagen den 28 juni 1935, nr 445, av emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst,

dels jämlikt — — — i boställsnämnder,

dels belopp — — — kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

Ytterligare skola — — — kyrkligt ändamål.

Föreslagen lydelse:

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas

dels jämlikt — — — i boställsnämnder,

dels belopp — — — kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt — — — Luleå stift.

Ytterligare skola — — — kyrkligt ändamål.

Denna lag träder i kraft å dag, som Konungen bestämmer.

I propositionen behandlas vidare vissa spörsmål, som sammanhånga med att i emeritilönelagen avsedda prästmän enligt gällande reglemente för statens pensionsanstalt kunna beredas tjänste- och familjepensionsrätt i anstalten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Gällande pensionsbestämmelser för vissa präster inom missionen och diakonien. Vissa präster, som står i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst, nämligen direktorn (förste sekreteraren) i svenska kyrkans diakonistyrelse, missionsdirektorn (sekreteraren) i svenska kyrkans missionsstyrelse, generalsekreteraren (sekreteraren) i svenska kyrkans sjömansvårdstyrelse, föreståndarna för diakonissanstalterna vid Ersta, i Härnösand (Vårsta) och i Göteborg (Bräckö), för Samariterhemmet i Uppsala, för den under diakonistyrelsen lydande lekmannaskolan i Sigtuna, för svenska diakonsällskapets diakonanstalt å Sköndal och för Stockholms

stadsmision har för närvarande möjlighet att vid avgång från tjänsten erhålla emeritilön ur kyrkofonden. Bestämmelser härom är meddelade i lagen den 28 juni 1935 (nr 445) om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst. I nämnda lag föreskrives, att emeritilön ur kyrkofonden må, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, utgå till här uppräknade befattningshavare på sätt och under de villkor, som stadgats i fråga om ordinarie tjänst innehavare i lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 35) om emeritilöner för präster, samt under de ytterligare villkor och bestämmelser, som angives i förstnämnda lag. — Rörande bestridande ur kyrkofonden av emeritilöner, som utgår jämlikt 1935 års lag, är även stadgat i 6 § lagen om kyrkofond.

Vid prästlönereformens genomförande upphävdes 1910 års emeritilönelag genom lagen den 29 juni 1951, nr 569, och ersattes med tjänstepensionsreglementet för präster den 20 september 1951 (nr 667). Något upphävande av 1935 års emeritilönelag, vilken i allt väsentligt bygger på 1910 års lag, ägde däremot icke rum. De i 1935 års lag avsedda prästerna omfattades nämligen icke av prästlönereformen.

I detta sammanhang bör emellertid framhållas, att enligt reglementet den 29 december 1949 (nr 726) för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare (SPA-reglementet), vilket trädde i kraft den 1 januari 1950, samtliga de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästerna kan beredas såväl tjänste- som familjepension genom pensionsanstalten. Enligt det före sistnämnda tidpunkt gällande reglementet för pensionsanstalten kunde nämnda präster endast erhålla familjepensionsrätt i anstalten. Genom 1949 års reglemente utvidgades emellertid de ifrågasvarande prästernas pensionering genom anstalten till att omfatta även tjänstepensionering.

Jämlikt 3 § gällande reglemente för pensionsanstalten blir detta tillämpligt å de hos nämnda kyrkliga styrelser och inrättningar anställda befattningshavarna först sedan vederbörande huvudman gjort framställning därom till pensionsanstalten och denna funnit i reglementet föreskrivna villkor uppfyllda för tjänst innehavarens pensionering genom anstalten. Enligt reglementet skall tjänst innehavare hänföras till viss pensionsklass, vilken bestämmes av pensionsanstalten med hänsyn till den vid tjänsten utgående slutlönen. Vidare innehåller reglementet bestämmelser om avgångsskyldighet och pensionsålder, vilken för nu ifrågasvarande tjänst innehavare är 65 år. Huvudmannen är skyldig att för tjänst innehavarens pensionering erlagga s. k. fortlöpande avgifter till pensionsanstalten. Dessa avgifter motsvarar enligt försäkringstekniska beräkningar ungefärligen hälften av kostnaderna för tjänst innehavarens pensionering genom anstalten. Återstoden av kostnaderna bestrides med statsmedel.

Enligt tillgängliga uppgifter har alla de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästerna, utom föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för

Stockholms stadsmission, erhållit pensionsrätt i pensionsanstalten enligt 1949 års reglemente. De till anstalten anslutna prästerna har genom beslut av anstalten hänförs till vederbörliga pensionsklasser, direktorn i diakonistyrelsen och föreståndaren för lekmannaskolan i Sigtuna till pensionsklass 1: 29 (provisoriskt) och de övriga sex alla till pensionsklass 1: 34. Som jämförelse kan nämnas, att pensionsförmånerna i angivna pensionsklasser i huvudsak motsvarar de i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena (SFS 1947: 416 och 417) fastställda förmånerna för befattningshavare i lönegrad Ca 26 respektive Ca 31. Årsbeloppet av fortlöpande avgifter utgör för närvarande i pensionsklass 1: 29 1 383 kronor och i pensionsklass 1: 34 1 706 kronor.

Av det föregående framgår att av de i 1935 års emeritilönelag avsedda — i tjänst varande — prästerna endast föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission är för sin tjänstepensionering beroende av möjligheten att erhålla emeritilön enligt berörda lag. I samband härmed bör nämnas, att två präster, som avgått från i nämnda lag avsedda befattningar, för närvarande uppbär emeritilön enligt denna lag.

I detta sammanhang skall vidare beröras en i kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelad speciell bestämmelse rörande nu ifrågakvarande prästers familjepensionering. Enligt nämnda kungörelse tillförsäkrades sådan här avsedd präst, som jämlikt de närmast före kalenderårsskiftet 1941/42 gällande bestämmelserna för prästerskapets änke- och pupillkassa innehade pensionsrätt i kassan, vid dennas upphörande familjepension ur kyrkofonden enligt de närmare bestämmelserna i 3 kap. berörda kungörelse. I anslutning härtill föreskrevs i övergångsstadgandena i kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 474) om vissa ändringar i reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt — genom vilken kungörelse nämnda präster bereddes möjlighet till familjepensionering genom pensionsanstalten — att dessa präster skulle, så länge de kvarstode i innehavande befattning, vara undantagna från familjepensionsrätt i anstalten, såvida vederbörande icke anmälde sig vilja avstå från delaktighet i prästänkekassan. Någon motsvarande samordning av bestämmelserna i 1941 års kungörelse och 1949 års reglemente för pensionsanstalten har däremot icke skett.

Framställning om upphävande av 1935 års emeritilönelag m. m.

I en den 4 juli 1952 gjord framställning har *statens pensionsanstalt* föreslagit, att 1935 års emeritilönelag skall upphävas samt att i samband därmed särskilda föreskrifter skall utfärdas, *dels* om tjänstårsberäkning för de i nämnda lag avsedda befattningshavare, som anmälts till pensionering genom anstalten, *dels ock* om upphävande, såvitt angår präst som vunnit pensionsrätt i anstalten, av de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941,

nr 910, meddelade bestämmelserna rörande rätt i vissa fall för efterlevande till präster att erhålla familjepension ur anstalten.

Över pensionsanstaltens framställning har, efter remiss, yttrandena avgivits av *kammarkollegiet, statskontoret, domkapitlen i Uppsala, Göteborg, Härnösand och Stockholm* samt *svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, svenska diakonissällskapet* (huvudman för Ersta diakonissanstalt), *Vårsta diakonissanstalt, Göteborgs diakonissanstalt, svenska diakonsällskapet* (huvudman för diakonanstalten å Sköndal) och *Stockholms stadsmission*.

Därvid har *statskontoret, domkapitlen i Stockholm och Uppsala, diakonistyrelsen, missionsstyrelsen, sjömansvårdsstyrelsen* och *Stockholms stadsmission* icke haft något att erinra mot pensionsanstaltens förslag. Diakonistyrelsen och missionsstyrelsen har dock föreslagit, att vederbörande huvudmän skall — såsom kompensation för den med upphävandet av 1935 års emeritilönelag bortfallande avgiftsfria tjänstepensioneringen — tillerkännas bidrag ur kyrkofonden till bestridande av pensionsavgifterna till pensionsanstalten.

Kammarkollegiet har avstyrkt upphävande för närvarande av 1935 års emeritilönelag och — i det hänseende pensionsanstalten föreslagit — av kungörelsen den 28 november 1941, nr 910.

Jämväl *domkapitlen i Göteborg och Härnösand*, samt *Svenska diakonissällskapet, Vårsta diakonissanstalt, Göteborgs diakonissanstalt* och *Svenska diakonsällskapet* har avstyrkt upphävande av 1935 års emeritilönelag, därest diakonianstalternas föreståndare icke samtidigt beredes tjänste- och familjepension ur kyrkofonden.

Departementschefen. *Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson*, har i propositionen anfört bland annat följande:

Då innehavarna av de i 1935 års lag avsedda tjänsterna alla kan beredas tjänstepensionsrätt i pensionsanstalten, synes i enlighet med vad som förutsettes vid tillkomsten av 1949 års reglemente 1935 års emeritilönelag böra upphävas — förslagsvis från och med den 1 juli 1954. Att speciellt för omförmälda befattningshavargrupp fortsättningsvis bibehålla två alternativa pensioneringssystem, som båda helt eller delvis finansieras med allmänna medel, synes nämligen icke böra ifrågakomma.

Ehuru 1935 års emeritilönelag upphäves, bör dock lagens bestämmelser — genom särskilda övergångsföreskrifter — fortfarande äga tillämpning å *dels* de präster, som vid lagens upphävande uppbär emeritilön enligt nämnda lag, *dels ock* nuvarande föreståndarna för diakonissanstalten i Härnösand och för Stockholms stadsmission. Därest sistnämnda tjänstinnehavare framdeles erhåller pensionsrätt enligt 1949 års reglemente, bör de äga rätt att såsom tjänstär jämlikt 18 § 2 mom. reglementet få tillgodoräkna icke blott tid varunder de innehåft i 1935 års emeritilönelag angiven

befattning — vilket föreslagits av pensionsanstalten — utan även tid då de innehaft i 1910 års emeritilönelag avsedd anställning. En dylik tillgodoräkningsrätt har enligt övergångsbestämmelserna till reglementet (SFS 1949:727 punkt 28) medgivits sådan i diakoniens eller missionens tjänst anställd präst, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande ägde pensionsrätt i anstalten enligt då gällande bestämmelser. En förutsättning för åtnjutande av den nu förordade tillgodoräkningsrätten bör dock vara, att nämnda två tjänst innehavare av vederbörande huvudmän anmäles till pensionering genom anstalten inom viss — av Kungl. Maj:t bestämd — tid efter lagens upphävande.

Av de till pensionsanstalten redan anslutna, i 1935 års lag avsedda befattningarna har några registrerats i anstalten först med ikraftträdandet av 1949 års reglemente. Den nyss föreslagna tillgodoräkningsrätten synes skäligen böra gälla även för dåvarande innehavarna av dessa befattningar.

Såsom i det föregående antytts föranleder upphävandet av 1935 års emeritilönelag en formell ändring av 6 § första stycket lagen om kyrkofond.

I enlighet med vad pensionsanstalten föreslagit, bör de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna rörande familjepension åt efterlevande till präster, som tidigare varit delaktiga i prästerskapets änke- och pupillkassa, icke längre äga tillämpning å vederbörande präst, sedan denne erhållit pensionsrätt i pensionsanstalten enligt 1949 års reglemente.

I första hand erfordras sålunda en lag angående upphävande av förutnämnda emeritilönelag, innefattande jämväl vissa övergångsbestämmelser, samt — såsom en följd av emeritilönelagens upphävande — en lag om ändrad lydelse av 6 § kyrkofondslagen. Vidare påkallas vissa föreskrifter, närmast av övergångsnatur, beträffande tjänstårsberäkning för vissa i emeritilönelagen avsedda tjänst innehavare, vilka från och med den 1 januari 1950 anmäls eller framdeles kan komma att anmälas till pensionering genom statens pensionsanstalt enligt 1949 års reglemente för anstalten. Slutligen kräves föreskrifter om att de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna rörande familjepension åt efterlevande till präster, som tidigare varit delaktiga i prästerskapets änke- och pupillkassa, icke längre skall äga tillämpning å vederbörande präst, sedan denne erhållit pensionsrätt i anstalten enligt nämnda reglemente.

Kyrkomötet. I skrivelse den 12 augusti 1953 begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets yttrande i fråga om upphävande av 1935 års emeritilönelag jämte därmed sammanhängande spörsmål.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 oktober 1953 anmälde kyrkomötet, att det för sin del godkänt ett vid skrivelsen fogat förslag till lag om upphävande av nämnda emeritilönelag, vilket lagförslag var av samma lydelse

som det vid propositionen fogade förslaget. Vidare förklarade sig kyrkomötet intet ha att erinra mot vad departementschefen i övrigt föreslagit men hemställde om åtgärder, varigenom huvudmännen till de i 1935 års emeritilönelag avsedda prästmännen finge kompensation för de avgifter huvudmännen vid pensionering genom pensionsanstalten hade att erlägga till anstalten.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda lagförslagen.

Vad departementschefen anfört om utfärdande av särskilda föreskrifter beträffande dels tjänstårsberäkning för vissa i emeritilönelagen avsedda tjänstinnehavare, dels ock inskränkning i fråga om tillämpligheten av de i 3 kap. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, meddelade bestämmelserna om familjepension åt efterlevande till vissa präster föranleder icke heller någon erinran från utskottets sida.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 16 februari 1954.

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Osvald, Grym, Ivar Nilzon, Jansson i Hällefors, Ebbe Ohlsson, Boo, William Ohlsson och Georg Carlsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Andersson i Mölnadal, Johansson i Torp*, Nyberg och Andersson i Dunker, fru Torbrink samt herrar Kilsmo* och Östlund.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.